

Oborová kontaktní organizace pro průmyslový výzkum a vývoj
Svaz průmyslu a dopravy České republiky

Oborová kontaktní organizace pro výzkum materiálů a technologií
Česká společnost pro nové materiály a technologie

II. řada

Šestý rámcový program evropského výzkumu a technického rozvoje

5

INVESTICE DO VÝZKUMU: AKČNÍ PLÁN PRO EVROPU

**(Překlad dokumentu Evropská komise
COM [2003] 226)**

červenec 2003

Svaz průmyslu a dopravy České republiky (SP ČR) a Česká společnost pro nové materiály a technologie (ČSNMT) jsou řešiteli projektů programu MŠMT EUPRO, vyhlášeného na podporu integrace českého výzkumu a vývoje do sítě evropských pracovišť.

SP ČR řeší projekt OK 426 „Oborová kontaktní organizace pro průmyslový výzkum a vývoj“, ČSNMT řeší projekt OK 427 „Oborová kontaktní organizace pro výzkum materiálů a technologií“.

V rámci řešení projektů vydávají obě organizace již patnáctou příručku, pátou v druhé řadě, která je věnována 6. Rámcovému programu výzkumu a technického rozvoje EU a evropské politice ve výzkumu a vývoji.

Evropská rada na svém jarním zasedání v roce 2000 schválila tzv. Lisabonskou strategii. Podle ní se má Evropa do roku 2010 stát hospodářským prostorem s nejvyšší konkurenceschopností a dynamikou na světě, ekonomickým prostorem založeným na znalostech. Významnou roli přitom má sehrát výzkum. Evropská rada na svých pravidelných jarních zasedáních věnuje vysokou pozornost postupu realizace Lisabonské strategie. Na jarním zasedání v roce 2002 v Barceloně byl schválen záměr, aby výdaje na výzkum a vývoj v Evropě dosáhly do roku 2010 úrovně 3 % hrubého domácího produktu (HDP), přičemž veřejné výdaje by měly činit jednu třetinu.

Jde o velice náročný úkol, které bez přijetí mimořádných opatření a společného úsilí Unie a všech členských států nemůže být splněn. Předkládaný dokument Evropské komise je takovým konkrétním dokumentem. Popisuje opatření, která jsou nezbytná pro vytvoření silné základny veřejného výzkumu a pro zvýšení atraktivnosti soukromých investic do výzkumu. Akční plán pro dosažení cíle 3 % HDP připravovalo pět skupin expertů po dobu téměř jednoho roku. Obsahuje řadu opatření, která jsou rozdělena do čtyř skupin: společné postupy Unie, členských států a regionů; lepší veřejná podpora výzkumu a inovací; nové zaměření veřejné podpory výzkumu a inovací; zlepšení rámcových podmínek pro výzkum a inovace.

Věříme, že překlad dokumentu, krátce po jeho schválení Evropskou komisí, bude inspirativní pro tvůrce nové Národní politiky výzkumu a vývoje i první politiky inovační, pro výzkumná pracoviště, podnikovou sféru i pro širší odbornou veřejnost. Využita by především měla být možnost účasti v nejrůznějších platformách Unie pro výměnu zkušeností a vzájemné učení se. Jsme přesvědčeni, že v České republice nemáme dostatek času, abychom vynalézali vynalezené.

Ing. Karel Šperlink, CSc.
vice-prezident SP ČR
prezident ČSNMT

Komise evropských společenství

Brusel 30. dubna 2003

COM (2003) 226, konečné znění

SDĚLENÍ KOMISE
A VÝBORU REGIONŮ

**INVESTICE DO VÝZKUMU:
AKČNÍ PLÁN RPO EVROPU**

1. SHRnutí.....	5
2. VÝZVA K ÚSILÍ	6
3 SPOLEČNÝ POSTUP.....	9
3.1 PODPORA KOHERENTNÍ PŘÍPRAVY POLITIK NA NÁRODNÍ A EVROPSKÉ ÚROVNI	9
3.2 SPOLEČNÁ VIZE VÝVOJE A VYUŽITÍ KLÍČOVÝCH TECHNOLOGIÍ.....	10
3.3 VYŠŠÍ INVESTICE DO VÝZKUMU - VÝHODY PRO VŠECHNY REGIONY	11
3.4 PŘÍPRAVA KOHERENTNÍ KOMBINACE POLITICKÝCH NÁSTROJŮ.....	11
4. ZLEPŠENÍ VEŘEJNÉ PODPORY VÝZKUMU A INOVACÍ	12
4.1 LIDSKÉ ZDROJE	12
4.2 VEŘEJNÝ VÝZKUM A JEHO VZTAHY K PRŮMYSLU	14
4.3 ZLEPŠENÍ KOMBINACE VEŘEJNÝCH FINANČNÍCH NÁSTROJŮ A JEJICH ÚČINNOSTI.....	15
4.3.1 Kombinace finančních nástrojů.....	15
4.3.2 Přímá opatření pro výzkum a vývoj.....	16
4.3.3 Daňová opatření pro výzkum.....	17
4.3.4 Podpora mechanismů záruk pro výzkum a inovace v MSP.....	18
4.3.5 Podpora rizikového kapitálu pro MSP provádějících vysoce náročný výzkum18	
5. NOVÉ ZAMĚŘENÍ VEŘEJNÝCH VÝDAJŮ NA VÝZKUM A INOVACE.....	19
5.1 PAKT STABILITY A RŮSTU A ZÁSADY HOSPODÁŘSKÉ POLITIKY.....	19
5.2 ROVNOVÁHA MEZI VEŘEJNÝM FINANCOVÁNÍM NA NÁRODNÍCH ÚROVNÍCH A ÚROVNÍ SPOLEČENSTVÍ.....	20
5.3 PRAVIDLA STÁTNÍ PODPORY	20
5.4 ZADÁVÁNÍ VEŘEJNÝCH ZAKÁZEK	21
6. ZLEPŠENÍ SYSTÉMOVÝCH PODMÍNEK PRO SOUKROMÉ INVESTICE DO VÝZKUMU.....	22
6.1 DUŠEVNÍ VLASTNICTVÍ.....	22
6.2 PRÁVNÍ PŘEDPISY A NORMY PRO VÝROBKY	23
6.3 PRAVIDLA VOLNÉ SOUTĚŽE	24
6.4 FINANČNÍ TRHY	25
6.5 DAŇOVÉ PROSTŘEDÍ.....	26
6.6 STRATEGIE VÝZKUMU, MANAGEMENT A FINANČNÍ ZPRÁVY V PODNICÍCH.....	26
7. ZÁVĚRY.....	27

1. SHRnutí

Předkládaný akční plán popisuje opatření, která jsou nezbytná, aby Evropa posílila základnu veřejného výzkumu a vytvořila podmínky pro zvýšení atraktivnosti soukromých investic do výzkumu. Realizace těchto opatření umožní Evropské unii, aby odstranila zaostávání Evropy v investicích do výzkumu za jejími hlavními ekonomickými soupeři. Zaostávání ohrožuje výhledový potenciál Evropy v inovacích, hospodářském růstu a zaměstnanosti. Cílem je dosáhnout cíle stanoveného Evropskou radou na jejím zasedání v březnu 2002 v Barceloně: zvýšit investice do výzkumu z dnešních 1,9 % HDP na 3 % HDP v roce 2010. Přitom dvě třetiny investic by měly pocházet ze soukromých zdrojů.

Aby bylo cíle stanoveného v Barceloně dosaženo, měly by se investice do výzkumu ročně zvyšovat o 8 %; z toho veřejné investice o 6 % ročně a soukromé investice o 9 % ročně. Je to ambiciózní, ale zároveň realistické, vzhledem k podpoře, kterou dosažení uvedeného cíle získalo.

Evropská rada v březnu 2003 vyzvala Komisi, aby ve spolupráci s evropskými institucemi, členskými a kandidátskými státy a se zájmovými skupinami z průmyslu, veřejného výzkumu a finančního sektoru připravila a předložila akční plán. Z reakcí vyplývá převažující podpora cíle 3 % HDP. Ukázalo se, že většina států již provedla opatření ke zvýšení investic do výzkumu a že mnohé z nich si stanovily národní cíl v souladu s evropským cílem 3 % HDP.

Akční plán navazuje na tento pokrok. Zabezpečuje, že budou podpořeny nezbytné iniciativy na evropské úrovni i na úrovních národních. Iniciativy budou vzájemně konzistentní a v souladu s výzvou přinést radikální zlepšení evropského systému výzkumu a technologických inovací. Evropa je v situaci, v které nejslabším článkem systému je riziko ztráty odvahy k investování. Několik příkladů: nedostatečnost a strnulost kariér ve výzkumu, které vedou k tomu, že vynikající lidský kapitál opouští výzkum nebo Evropu; problémy technologicky intenzivních malých a středních podniků (MSP) se získáním prostředků na financování výzkumných a inovačních projektů; nedostatečná informovanost o otázkách ochrany a managementu duševního vlastnictví u výzkumných pracovníků a managerů ve výzkumu.

Akční plán propojuje řadu vzájemně se posilujících evropských iniciativ, které jsou zaměřeny na zvýšení konkurenceschopnosti Unie. Především jde o opatření prováděná v rámci politiky inovační, politiky podnikání a v rámci strukturálních reforem trhů s výrobky, službami, trhů kapitálu a pracovních sil. V souhrnu jsou tato opatření odpovědí politiky Komise na cíl stanovený Evropskou radou v březnu 2000 v Lisabonu: „do roku 2010 změnit Unii na nejdynamičtější hospodářský prostor světa s nejvyšší konkurenceschopností“.

Akční plán zahrnuje čtyři hlavní řady akcí:

První řada je zaměřena na podporu opatření, která zavádějí členské státy. Přitom je nutné zajistit, aby tato opatření byla vzájemně konzistentní a vytvářela efektivní kombinaci politických opatření. To zahrnuje proces koordinace s členskými a kandidátskými státy a vzájemně mezi nimi. Zahrnuje i vytvoření „Evropské technologické platformy“, která spojuje hlavní zájmové skupiny - výzkumné organizace, průmysl, kontrolní úřady, uživatele atd. kolem problematiky klíčových technologií. Cílem je připravit, naplánovat a realizovat společnou strategii vývoje, rozšiřování a uplatnění těchto technologií v Evropě.

Druhá řada akcí je zaměřena na podstatné zlepšení veřejné podpory výzkumu a technologických inovací. Aby bylo možné v Evropě investovat do výzkumu, potřebují podniky týmy výzkumných pracovníků vysoké úrovně, silný a s průmyslem dobře propojený veřejný výzkum a efektivní veřejnou finanční podporu, která zahrne i daňová opatření. Akční plán se kon-

centruje na aktivity pro zlepšení kariér výzkumných pracovníků. V rámci této koncentrace se usiluje o sblížení veřejného a průmyslového výzkumu a o rozvoj a plné využití potenciálu unijních a národních finančních nástrojů. Akční plán například požaduje od veřejných úřadů, aby do roku 2005 odstranily všechny současné předpisy a postupy, které často jsou základem veřejných podpůrných opatření a přitom brání transevropské kooperaci a transferu technologií. Tím tyto předpisy a postupy drasticky redukuje výzkumné inovační možnosti, které by jinak příjemci podpory měli k dispozici.

Třetí řada se koncentruje na nezbytné zvýšení veřejných výdajů na výzkum. V očekávaní hospodářského vzestupu je nejdůležitější zajistit, aby hlavní politiky zvýhodňovaly investice, které povedou k příštímú růstu intenzivnějšímú a udržitelnému. Při tomto zvýhodnění investic musí nejvyšší prioritu získat výzkum. Opatření se koncentrují na povzbuzení a kontrolu nového zaměření veřejných prostředků a plné využití možností veřejné podpory průmyslu prostřednictvím předpisů o příspěvcích a veřejných zakázkách. Akční plán například navrhuje zlepšit přístup veřejných úřadů k nejrůznějším formám státní podpory výzkumu, které nenarušují volnou soutěž, a zvýšit transparentnost této podpory.

Konečně **čtvrtá řada** akcí je zaměřena na zlepšení prostředí pro výzkum a technologické inovace v Evropě: ochranu duševního vlastnictví; právní předpisy pro normy a výrobky; pravidla soutěže; finanční trhy; daňové prostředí a strategie výzkumu, management a zabezpečení financí v podnicích. Akční plán stanovuje cíl, aby každý student ve výzkumu, inženýrských vědách a ekonomice získal alespoň základní vzdělání v ochraně práv duševního vlastnictví a transferu technologií.

Akční plán vyznačil start tohoto procesu. Pokrok bude sledován a hodnocen. Komise a Rada stanoví, pokud to bude nutné, další priority, aby cíle Unie byly dosaženy. Čas tlačí a zaostávání Evropy za jejími hlavními obchodními partnery roste stále ještě příliš rychle. Realizace navržených opatření musí začít na všech úrovních ihned. Je nutné respektovat skutečnost, že úspěch nebo neúspěch závisí na ambicích Evropy, zda se stane či nestane nejdynamičtějším prostorem růstu urychlovaného inovací a prostorem pro vytváření nových pracovních míst.

2. VÝZVA K ÚSILÍ

V březnu 2000 vyzvala Evropská rada v Barceloně k vynaložení úsilí o zvýšení investic do výzkumu a technologického vývoje¹ a odstranění zaostávání výdajů v Evropě za největšími konkurenty. Evropská rada rozhodla, že do roku 2010 mají být investice do výzkumu v Evropské unii zvýšeny z 1,9 % na 3 % HDP. Přitom podíl podnikatelského sektoru by měl činit dvě třetiny. Od té doby potvrdily všechny zainteresované skupiny důležitost této výzvy a nutnost razantních opatření v souladu se sdělením Komise ze září 2002 – „Více výzkumu pro Evropu: Vstříc ke 3 % HDP“². V investicích do výzkumu dosahuje rychle se zvětšující zaostávání Evropské unie za USA již více než 120 miliard euro ročně. Má to alarmující dopad na dlouhodobý potenciál inovací, růstu a tvorby pracovních míst v Evropě. Jak uvedlo sdělení ze září 2002, je toto zaostávání v Evropě způsobeno méně atraktivními podmínkami pro soukromé investice do výzkumu. Je to zřejmě další důsledek menší a možná i méně účinné veřejné podpory a nejrůznějších dalších překážek v systémových podmínkách evropského výzkumu a inovací.

¹ „Výzkum a technologický vývoj“ je v dalším textu označován jako „výzkum“ nebo „VaV“.

² COM (2002) 499 z 11. září 2002.

V září 2002 uskutečnila Komise rozsáhlá jednání s evropskými institucemi, členskými státy, kandidátskými státy a se zainteresovanými skupinami především z evropského průmyslu a finančního sektoru. Z reakce vyplynula převažující podpora cíle 3 % HDP na výzkum a koncentrace podnikových investic na výzkum. Při přípravě akčního plánu byly využity četné účelové poznatky a podklady. Všechny členské a kandidátské státy byly jednotného názoru, že investice do výzkumu musí být zvýšeny, a většina již vyhlásila příslušné politické iniciativy a zavedla konkrétní opatření nebo tato opatření připravuje. Jak Francie, Německo, tak i Slovinsko jako příští členský stát již převzaly cíl 3 % HDP. Tímto způsobem to pokračuje. Jak Evropský hospodářský a sociální výbor, tak i Výbor regionů podporují cíl 3 %, stejně jako členové Evropského parlamentu, kteří se účastnili diskuse na toto téma.

Rovněž četné a podrobné odpovědi, které došly z průmyslu a podnikatelských svazů, byly bez výjimky pozitivní. Mnohé, např. Unie průmyslových svazů Evropského společenství (UNICE - European Association of Industry) a Evropský průmyslový kroužek (ERT - European Round Table of Industrialists) vyzdvihly, že rozhodující význam pro konkurenceschopnost Evropy má dosažení cíle 3 %. Jsou však nutné hluboké změny v politice výzkumu, které by znovu v Evropě učinily investice do výzkumu atraktivními. ERT postavil cíl 3 % do centra svých doporučení na Evropské radě v březnu 2003 a UNICE jej označilo za jedno ze svých hlavních témat. Asociace zastupující malé a střední podniky připojily názor, že vyšší investice do výzkumu jsou důležité i pro jejich členy.

Důležitým poznatkem z jednání je, že velké evropské podniky i při současném konjunkturálním ochabnutí a především přes enormní pokles, kterým se vyznačuje sektor špičkových technologií v současnosti, i nadále plánují investovat pozoruhodné objemy prostředků do výzkumu. Protože však horší hospodářské podmínky nutí tyto podniky k racionalizaci jejich globálního rozvoje, často plánují, že investice nebudou realizovat v EU, nýbrž v jiných, pro ně atraktivnějších regionech, za které považují USA nebo některé země v Asii. Evropské malé a střední podniky (MSP) konstatují, že vzhledem k omezeným zdrojům vlastního kapitálu a zhoršenému přístupu k cizímu kapitálu budou moci méně investovat do výzkumu a inovací. V současných hospodářských podmínkách bude jejich přístup k finančním prostředkům na výzkum a inovace³ ještě dále zhoršen. Vzhledem k hospodářskému poklesu je proto důležitější koncentrovat veřejná opatření na podporu výzkumu a inovací.

Podle jedné ekonometrické studie připravené pro pracovní útvary Komise⁴ by se projevil investice do výzkumu ve výši 3 % HDP zřetelně v růstu a v zaměstnanosti. Od roku 2010 by vzrostla výroba o dalších 0,5 % a každoročně by vzniklo 400 000 nových pracovních míst⁵. Účinek může být dokonce ještě výraznější, pokud se podaří dalším výzkumem světové úrovně zvýšit konkurenceschopnost průmyslu a služeb v Evropě a pokud bude zvýšena globální ekonomická atraktivnost Evropy. V neposlední řadě podpoří více výzkumu v oblasti sociální a životního prostředí Evropskou na její cestě k udržitelnější budoucnosti. Rovněž Komise ve své zprávě pro Evropskou radu v březnu 2003⁶ zdůraznila, že investice do výzkumu jsou jádrem Lisabonské strategie, kterou Rada vyhlásila v březnu 2000 v Lisabonu k hospodářské, sociální a ekologické obnově Evropy.

³ „Technologické inovace“ budou nadále označovány jako „inovace“.

⁴ Studie, která byla připravena výzkumným týmem ERASMUS (Paříž) s upraveným shrnutím modelu NEMESIS, bude v krátké době zveřejněna.

⁵ Bylo by to vyvoláno zejména zásadní změnou struktury evropského hospodářství, zejména podniky náročnými na výzkum a vývoj s vysokým potenciálem rozvoje a podstatným zvýšením inovačních kapacit v evropském hospodářství.

⁶ Zpráva Komise pro jarní zasedání Evropské rady: „Choosing to grow: knowledge, innovation and jobs in a cohesive society“, COM (2003) 5 z 14. 1. 2003.

Evropská rada vyzvala 21. března 2003 Komisi, aby vypracovala předkládaný akční plán. Komise, Rada a členské státy byly požádány, aby učinily v tomto smyslu potřebná opatření. Základem akčního plánu je široký, systematický přístup k výzkumu a inovacím. Jak ukázaly jednání a průzkumy, je to jediná cesta, jak dosáhnout potřebného zvýšení investic do veřejného i soukromého výzkumu. Vychází-li se z průměrného růstu HDP do roku 2010 o 2 % ročně, potom je pro dosažení cíle stanoveného v Barceloně (3 % HDP, z toho dvě třetiny ze soukromé sféry) nutné zvyšovat celkové výdaje na výzkum o 8 % ročně, z toho soukromá sféra o 9 % a veřejný sektor o 6 % ročně.

S tímto cílem poukazuje proto akční plán na nutnost dosáhnout konsensu na všech politických úrovních a se všemi zainteresovanými skupinami a **společně se v celé Evropě starat o udržitelný a koherentní pokrok**. K realizaci tohoto cíle slouží především, jak již bylo uvedeno, otevřený koordinační proces, evropské technologické platformy, vzájemné se učení evropských regionů a dále návrh a realizace balíčku politických opatření. V tomto balíčku mají být vzájemně kombinovány nejrůznější politické nástroje. Důležitým úkolem je, aby celá Evropa přispěla ke spolupráci (viz kapitola 3).

Akční plán propojuje různé aspekty: účinnost státní podpory výzkumu, vyšší disponibilních veřejných prostředků a zlepšení systémových podmínek:

- **Zlepšení účinnosti státní podpory výzkumu a inovací**, a to jak finančních prostředků, tak i lidských zdrojů a veřejné výzkumné základny (viz kapitola 4),
- **Nová orientace veřejných zdrojů na výzkum a inovace** prostřednictvím cílově zaměřených veřejných výdajů, přepracováním pravidel pro státní příspěvky a lepším zadáváním veřejných zakázek (viz kapitola 5),
- **Zlepšení rámcových podmínek pro výzkum a inovace**, např. práv duševního vlastnictví, úpravami předpisů pro trh se zbožím, pravidel konkurence, finančních trhů, daňových podmínek, managementu podniků a podáváním zpráv o výzkumu (viz kapitola 6).

Akční plán je nutné vidět v souvislosti s dalšími politickými iniciativami a procesem koordinace, který je součástí Lisabonské strategie, především v oblastech hospodářské politiky, politiky zaměstnanosti, průmyslové, vzdělávací a strategie vnitřního trhu. Zejména opatření na podporu investic do výzkumu musí jít ruku v ruce s opatřeními, která pečují o motivaci podniků a jejich schopnosti konkrétně využívat výsledky, a která posilují opatření realizovaná v průmyslových a inovačních politikách. Ve sdělení o inovační politice⁷ se poukazuje nejen na význam netechnologických forem inovací⁸, nýbrž dokument uvádí i další strategické oblasti, které jsou důležité pro inovační tendence podniků. Dokument ukazuje i cestu, jak lze podpořit inovační opatření spoluprací a vzájemným učením se. Strukturální reformy na trzích zboží, služeb, kapitálu a na trhu práce jsou rovněž důležité. Reformy vytvoří dynamičtější a konkurenci podporující klima pro podnikání a umožní zvyšování investic do výzkumu a podnikání. Akční plán zahrnuje konkrétní aspekty, které mají přímý vliv na investice do výzkumu. Akční plán je podpořen i zvláštní internetovou stránkou⁹, která obsahuje podrobnější dokumenty a spojení na další stránky s obdobnými politickými opatřeními a aktivitami. Inter-

⁷ „Innovation policy: updating the Union’s approach in the context of the Lisboa strategy“ (COM (2003) 112 z 11. 3. 2003). Viz rovněž sdělení Komise „Industrial policy in an enlarged Europe“ (COM (2002) 714 z 11. 2. 2002) a Zelená kniha „Entrepreneurship in Europe“ (COM (2003) 27 z 21. 1. 2003).

⁸ Technologické inovace musí být často kombinovány s ostatními formami inovací, např. designu, marketingu a v obchodu. Bez těchto kombinací nemůže být podnikání efektivní.

⁹ <http://europa.eu.int/comm/research/era/3pct/>

netová stránka bude trvale rozvíjena a aktualizována, především informacemi o kontrole po-stupu akčního plánu. Souběžně zpracovaný pracovní dokument odborných útvarů Komise o daném tématu obsahuje podrobné informace a analýzy k podpoře akčního plánu¹⁰.

3. SPOLEČNÝ POSTUP

Členské státy si jsou velmi dobře vědomy nutnosti výrazně zvyšovat investice do výzkumu a již začaly s příslušnými opatřeními. **Evropský koordinační proces** je důležitý proto, že musí zajistit, aby se členské státy mohly učit ze zkušeností jiných a realizovaly vzájemně odsouhlasená opatření. Tento proces dále zajistí podmínky, aby Evropská rada mohla sledovat pokrok při plnění cíle, který stanovila.

Při stanovení konkrétních cílů a milníků by měly být respektovány specifické aspekty některých oblastí, jakými jsou např. informační a telekomunikační technologie. Požadována je posílená koherence a koordinace ze strany nejrůznějších zájmových skupin, které se podílejí na vývoji a využití klíčových technologií v Evropě. Důležitou roli by přitom mohly sehrát **evropské technologické platformy**, které sdruží hlavní zájmové skupiny i k tomu, aby připravily společný strategický plán výzkumu a popřípadě i plány pro oblasti regulace a norem.

Společný postup znamená i to, že **všem regionům bude dána možnost dosáhnout přínosů** z intenzivnějšího výzkumu a inovací. Rozdíly mezi regiony budou po rozšíření EU značné. Zatímco některé z nich se ujaly vůdčí technologické role nebo ji chtějí rozvíjet, měly by se ostatní koncentrovat spíše na vybudování kapacit schopných využívat poznatky. K těmto kapacitám patří i aplikovaný výzkum a vývoj, který jim umožní těžit ze špičkového výzkumu, který je prováděn na jiných místech v Evropě. Všechny regiony by tak měly užitek ze systematického vzájemného se učení v rámci svých strategií výzkumu.

Konečně správní orgány na všech úrovních by měly **navrhnout systémový model jednotlivých politických dimenzí**, který musí být respektován při přípravě a realizaci nejrůznějších balíčků opatření pro podporu soukromých investic do výzkumu a inovací. Na těchto balíčcích opatření se často podílejí různé oblasti veřejné správy, a proto je nutné, aby jejich spolupráce byla posílena.

3.1 PODPORA KOHERENTNÍ PŘÍPRAVY POLITIK NA NÁRODNÍ A EVROPSKÉ ÚROVNI

Otevřený koordinační proces, ke kterému vyzvala Evropská rada na svém jarním zasedání v roce 2003, vytváří rámec pro vzájemné učení se členských a kandidátských zemí. Země se tak budou moci snáze vzájemně učit v průběhu svých snah o zvýšení a zlepšení investic do výzkumu. Kromě toho, otevřený koordinační proces přispěje ke zvýšení efektivnosti opatření členských států, protože budou posíleny vazby mezi opatřeními na národní úrovni a obdobnými opatřeními na úrovni Společenství. Proces usnadní i sběr dat a zpravodajství, což potřebuje Evropská rada při hodnocení realizace Lisabonského procesu a její efektivnosti.

S respektováním úkolů evropského summitu v Lisabonu se změní otevřená koordinační metoda při realizaci iniciativy 3 % v kolektivní a kontinuální proces sledování, přípravy zpráv o národních iniciativách a jejich pokroku a v trvale se rozvíjející proces vzájemného učení. Jde o následující:

---

¹⁰ SEC (2003) 489 z 30. 4. 2003

- Zaměření na evropské cíle (v tomto případě cíl 3 % a dvě třetiny), které přenesou členské státy do národních cílů a provedou opatření tak, aby odpovídaly jejich situaci a prioritám.
- Respektování dohodnutého postupu, který navrhují členské státy v předkládaném akčním plánu.
- Podpora zavedením vybraných ukazatelů a srovnáváním prioritních témat, u kterých je potřebné provádět podrobnější šetření a výměnu informací, popřípadě zjišťování a rozšiřování osvědčených postupů.

Tato koncepce by měla platit i pro iniciativy, které vyplynou z dopadů cíle 3 % na lidské zdroje. Současný proces, který je zaměřen na mezinárodní mobilitu výzkumných pracovníků, se rozšíří o aspekty posílení kvalifikovaných lidských zdrojů ve vědě a technice.

Komplementarita a soudržnost budou zabezpečeny „vzájemným učením se“ v oblasti inovační politiky¹¹ tak, jak je uvedeno ve sdělení o inovační politice.

Nová opatření

- **Vytvoření otevřeného koordinačního procesu pro opatření, která jsou zaměřena na zvýšení investic do oblasti výzkumu** se zapojením jak členských a kandidátských zemí, tak i dalších zemí ucházejících se o přijetí do EU, které se budou chtít zúčastnit. Proces bude založen na jednoduše strukturované metodice a stávajících indikátorech, které jsou navrženy v dokumentu SEC (2003) 489. *(Realizace: Členské a kandidátské státy s podporou Komise - 2003)*
- **Vytvoření otevřeného koordinačního procesu pro opatření k dalšímu rozvoji lidských zdrojů ve vědě a výzkumu** - se zvláštní pozorností věnovanou dopadům cíle 3 % - jako rozšíření stávajících opatření na podporu mobility. *(Realizace: Členské a kandidátské státy s podporou Komise - 2003)*

3.2 SPOLEČNÁ VIZE VÝVOJE A VYUŽITÍ KLÍČOVÝCH TECHNOLOGIÍ

V mnoha oblastech má výzkum rozhodující úlohu pro zvládnutí mimořádných technologických, ekonomických nebo společenských požadavků. V těchto oblastech je žádoucí účinné partnerství veřejné a soukromé sféry, a to veřejného výzkumu, průmyslu, finančních institucí, uživatelů, kontrolních úřadů a míst odpovědných za politiku výzkumu a politiku inovační. Základnu pro toto partnerství poskytují evropské technologické platformy. Platformy dávají impuls k mobilizaci úsilí v oblastech výzkumu a inovací a usnadňují vytváření koncepce „Rozhodujících trhů“¹² v Evropě.

U technologických platform se v zásadě jedná o mechanismus, který spojuje všechny zainteresované skupiny s cílem připravit dlouhodobou vizi a vytvořit koherentní dynamický systém. Systém napomůže k realizaci vize a k řízení procesu realizace. Rozhodující součástí této strategie bude plán výzkumu, s jehož pomocí bude optimalizován příspěvek výzkumu k tomuto procesu. Technologické platformy se budou zabývat jak technickými, tak i netechnickými překážkami a předpoklady optimálního vývoje, rozšiřováním a využitím technologií, např. právními předpisy, normami, finančními aspekty, společenskou přijatelností, schopnostmi a nároky na vzdělání, a to s respektováním relevantních politik Společenství.

¹¹ Viz předcházející poznámka.

¹² Viz již zmíněný dokument COM (2003) 112.

Stávající iniciativy v letectví a kolejové dopravě poskytují již podněty k využití osvědčených řešení. Zároveň jsou první skupinou evropských technologických platform. Evropská rada ve spolupráci s příslušnými zainteresovanými skupinami podpoří zřízení dalších evropských technologických platform v klíčových oblastech, jakými jsou genomika rostlin, silniční doprava, námořní doprava, vodík jako zdroj energie, fotovoltaika, nanotechnologie, informační a komunikační technologie a ocelářské technologie.

Nové opatření

- **Vytvoření evropských technologických platform** pro řadu klíčových technologií podle kritérií a metodiky, které jsou vysvětleny v pracovním dokumentu pracovních orgánů Komise (SEC /2003/ 489) (*Realizace: Zainteresované skupiny s podporou Komise - 2003*)

3.3 VYŠŠÍ INVESTICE DO VÝZKUMU - VÝHODY PRO VŠECHNY REGIONY

Dřívější i současné iniciativy dávají regionům podnět, aby připravily své vlastní inovační strategie, které by zahrnovaly i výzkum. Tyto strategie se ukazují jako mimořádně významné tím, že posilují vědomí regionů o důležitosti výzkumu a inovací. Strategie posilují i úsilí v zavádění podpůrných politických opatření. Cíl 3 % má každopádně oživující vliv na vývoj nových politik na evropské i národních úrovních, které by měly nalézt i odpovídající vyjádření ve formě aktualizovaných a posílených regionálních strategií. Kandidátské země a země usilující o přijetí mají specifické potřeby. Např. infrastruktura, která je v budoucích členských zemích k dispozici ve značném rozsahu, musí být respektována při přípravě jejich vlastních regionálních strategií.

Nové opatření

- **Zřízení platformy pro vzájemné učení**, která by podpořila regiony při dalším rozvoji jejich strategií výzkumu, ale s respektováním jejich specifických podmínek. Návnazně na stávající aktivity půjde u platform v zásadě o přípravu typologie regionů, metodiku pro srovnávací hodnocení regionální výkonnosti a speciální opatření k podpoře vědeckého a technologického foresightu na regionální úrovni (*Realizace: Proces s regiony podporovaný Komisí - 2004*)

3.4 PŘÍPRAVA KOHERENTNÍ KOMBINACE POLITICKÝCH NÁSTROJŮ

Podniky budou do výzkumu více investovat jen tehdy, jestliže mohou z výsledků mít komerční užitek. Musí mít ale k dispozici dostatečné, kvalifikované lidské zdroje a musí mít přístup k výkonnějšímu a rychleji reagujícímu veřejnému výzkumu. Nutná je intenzivnější a účinnější veřejná podpora, která však bude mít mnohem příznivější rámcové podmínky. Např. přímě- řenou ochranu autorských práv, konkurenční prostředí s příznivými podmínkami pro výzkum a inovace, finanční trhy podporující investice do výzkumu a inovací a příznivé daňové podmínky.

Nejnovější sdělení Komise o průmyslové politice, podnikání a inovační politice¹³ doplňují tento předkládaný akční plán, ve kterém je ukázána cesta k vytvoření podnikatelského sek-

¹³ Viz dřívější poznámky.

toru s vyšší konkurenceschopností a co je potřeba učinit, aby investice do výzkumu a přínosy z nich byly vyšší.

V nedávno zveřejněné zprávě Komise¹⁴ se říká: „Aby se z EU stal ekonomický prostor s intenzivním výzkumem a špičkovými technologiemi, jsou nutné rozsáhlé strukturální změny. Je vysoce nepravděpodobné, že by stačila jen izolovaná, jedním směrem zaměřená opatření.“ Je jasné, že k tomu, aby soukromý sektor více investoval do výzkumu, bude použito širší spektrum opatření a nástrojů, a toto širší spektrum musí být lépe koordinováno než doposud. Nezbytná širší kombinace politických opatření by měla vést k tomu, že budou různé nástroje finanční podpory optimálně využívány a kombinovány s opatřeními, která slouží ke zlepšení systémových podmínek. Proto je kombinování politických opatření a jejich realizace na úrovni EU, členských států a regionů nejdůležitější výzvou pro veřejnou správu. Optimální kombinace těchto opatření závisí na přednostech a slabinách národních nebo regionálních systémů výzkumu a inovací. Určitou roli hrají i aspekty specifík jednotlivých oborů. Předpokladem je účinná koordinace mezi příslušnými útvary a ministerstvy.

Významnou roli při efektivním vytváření národních politických iniciativ k podpoře výzkumu a inovací má následující opatření. Komise respektuje tento přístup při vytváření své vlastní politiky a rovněž podporuje členské státy při využívání otevřené koordinační metody.

Nová opatření

- Zlepšení účinnosti opatření veřejné správy na podporu výzkumu a inovací **koherentní kombinací různých politických opatření a podporou vzájemného působení opatření jednotlivých zemí a opatření na evropské úrovni**. Výsledkem bude dosaženo především formou výměny informací a zkušeností v rámci postupů otevřené koordinace (*Realizace: na všech úrovních s podporou postupů otevřené koordinace Komisí*)

4. ZLEPŠENÍ VEŘEJNÉ PODPORY VÝZKUMU A INOVACÍ

Jak ukázaly jednohlasné reakce průmyslu na výzvu „Více výzkumu pro Evropu“¹⁵, závisí rozhodnutí podniků, zda a kde chtějí investovat do výzkumu, především na tom, zda jsou k dispozici vědci a výzkumní pracovníci dostatečné úrovně, zda existuje dynamický veřejný výzkum světové úrovně, zda jsou k dispozici státní finanční impulzy a zda jsou rámcové právní podmínky příznivé. Tato kapitola je zaměřena na nutnost rozšiřování a zlepšování lidských zdrojů, posílení veřejné podpory a zlepšení účinnosti veřejných finančních nástrojů.

4.1 LIDSKÉ ZDROJE

Evropa bude potřebovat více výzkumných pracovníků připravených odpovídajícím způsobem k tomu, aby žádoucí zvýšení investic do výzkumu do roku 2010 bylo efektivní. Větší investice do výzkumu povedou k větší potřebě výzkumných pracovníků: Nehledě na náhradu výzkumných pracovníků, kteří odejdou do důchodu, bude potřeba odborníků k dosažení cíle¹⁶ činit 1,2 milionu dalších, z toho 700 000 výzkumníků. Při uvedeném růstu potřeby musí být respektovány: všeobecný demografický tlak¹⁷, stagnace počtu studentů v některých vědeckých

¹⁴ Zpráva skupiny nezávislých expertů pro Komisi „Raising EU R&D intensity: Improving the effectiveness of the mix of public support mechanisms for private sector research and development“, duben 2003.

¹⁵ Viz dřívější poznámky.

¹⁶ Tato čísla ukazují jen řád. Přesná potřeba je dána použitou hypotézou. V roce 2000 bylo v členských a kandidátských zemích cca 1,6 milionu výzkumných pracovníků.

¹⁷ Očekává se, že počet aktivního obyvatelstva do roku 2010 poklesne o 9 milionů obyvatel.

oborech a mezinárodní konkurence v získávání vysoce kvalifikovaných pracovních sil. Vyrovnání lidských zdrojů s předpokládanou potřebou ve výzkumu a inovacích vyžaduje kombinované a intenzivní úsilí všech zainteresovaných skupin. Na straně jedné je nutné učinit z Evropy atraktivní místo pro špičkové výzkumné pracovníky, na straně druhé je nutné zvýšit atraktivnost kariéry ve výzkumu pro některé skupiny společnosti, zejména ženy¹⁸. Jedině tak bude možné se vyrovnat se ztrátou odborníků na všech stupních vzdělávání a v průběhu pracovních kariér. K tomu patří i vyrovnání se s problémy v různých oblastech, především v politice trhu práce, politice vzdělávací a politice přistěhovalecké. Všechny tyto politiky mají dopady i na výzkum. Sice jsou předpokládána obecná opatření, stupeň naléhavosti potřeby výzkumných pracovníků však vyžaduje i zvláštní opatření.

Posílení lidských zdrojů v oblasti výzkumu vyžaduje kombinaci iniciativ na národní, regionální a celounijní úrovni s cílem:

- získat pro výzkum více studentů, především zvýšením finanční motivace, aktivitami v rámci iniciativy „Věda a společnost“ a usnadněním mobility studentů;
- zvýšit atraktivnost Evropy pro výzkumné pracovníky a podpořit mobilitu mezi vysokými školami a průmyslem;
- udržet výzkumné pracovníky v Evropském výzkumném prostoru zajímavými perspektivami pracovních kariér a vytvářením příznivého image jejich uplatnění.

Nejdůležitější realizovaná opatření pro dosažení cíle 3 %

- Realizace strategie mobility v Evropském výzkumném prostoru, především iniciativ, které jsou zaměřeny na zlepšení přístupu na evropské trhy práce v oblasti výzkumu, např. nové informační prostředky pro výzkumné pracovníky; úplná koordinace systémů sociálního pojištění, včetně zavedení dodatečných důchodů a zavedení evropských karet zdravotního pojištění;
- Realizace akčního plánu téma „Věda a společnost“, především v oblasti „Gender Mainstreaming“ a iniciativa pro zlepšení přírodovědného vzdělávání a uzavření trhliny mezi vědeckou přípravou a vědeckou pracovní činností.

Nová opatření

- **Vypracování návrhů kariér výzkumných pracovníků** s cílem usnadnit liberalizaci národních postupů pro přijímání, posuzování a rozvoj kariéry výzkumných pracovníků na evropské i mezinárodní úrovni a přispět k přípravě specifických právních předpisů, pokud budou potřebné (*Realizace: Sdělení Komise 2003, členské státy*)
- Ověření otázek **dalších evropských nebo koordinovaných opatření s cílem podstatně zlepšit podmínky pro výzkumné pracovníky v EU** v rámci probíhajícího procesu koordinace (*Realizace: Komise a členské státy, zahájení 2003*)
- **Přijetí a realizace uvažovaných návrhů akčního plánu a směrnice o podmínkách vstupu a pobytu příslušníků třetích států za účelem práce ve výzkumu v EU** (*Realizace: Návrhy Komise 2003*)

¹⁸ K dispozici je významný potenciál pro zvýšení počtu výzkumných pracovníků, protože podíl žen ve veřejném výzkumu činí 31 % a v soukromém výzkumu dokonce jen 15 %.

4.2 VEŘEJNÝ VÝZKUM A JEHO VZTAHY K PRŮMYSLU

Vazby mezi průmyslem a veřejným výzkumem (buď na univerzitách nebo ve veřejných výzkumných organizacích) se vyvíjí od převažující „sponzorské činnosti“, v jejímž rámci podniky proplácí výzkumné pracovníky veřejného sektoru při řešení speciálních programů, až ke strukturované formě partnerství, které je zaměřeno na trvalou a dlouhodobou vzájemnou spolupráci. Narůstá vědomí, že veřejné výzkumné organizace mohou být hodnotným partnerem, který disponuje odbornými znalostmi, poznatky a zdroji, které v průmyslu často chybějí. Tato partnerství poskytují možnost výkonnějších nástrojů ke zvýšení atraktivnosti investic do výzkumu, z kterého může mít prospěch i veřejný výzkum.

V Evropě jsme teprve na začátku tohoto procesu. Mnohé podniky považují veřejný výzkum stále ještě jen za zdroj základních poznatků a místo pro speciální přípravu studentů. Mnohdy v existujících partnerstvích nepůsobí management bez tření. V Evropě převládá názor, že stejně jako dříve existuje propast mezi výkony akademického výzkumu a technologicky orientovanými inovacemi.

Nejdůležitější realizovaná opatření pro dosažení cíle 3 %

- ▶ Iniciativy, které jsou odvozeny z jednání o sdělení Komise „Úloha vysokých škol v Evropě znalostí“, především ve vztahu k možnostem těsnější spolupráce vysokých škol a podniků.

Nová opatření

- ▶ Pokračování nebo zavádění nových opatření právních a administrativních reforem a podpůrných opatření s cílem poskytnout veřejným výzkumným organizacím možnost efektivních vazeb s průmyslem, především MSP, avšak při zachování úkolů, které veřejné výzkumné organizace mají ve vzdělávání a základním výzkumu. Dořešit je potřeba zejména otázky zřízení inkubátorů, vědeckých parků, fondů startovního kapitálu a nových typů partnerství veřejného a soukromého sektoru a otázku hodnocení výkonnosti výzkumných pracovníků (*Realizace: členské státy*)
- ▶ Podpora účasti průmyslu a jiných zainteresovaných skupin na stanovení prioritních cílů veřejného výzkumu (*Realizace: všechny úrovně*)
- ▶ Vypracování směrnice, která by měla pomoci členským státům při posouzení - a změnách, pokud jsou potřebné - jejich vnitrostátní právní úpravy vlastnictví, vymezení a využití autorských práv ve státem financovaném výzkumu. Cílem je podpořit transfer technologií a zároveň i produktivní vedlejší efekty (*Realizace: Komise s členskými státy - 2004*)
- ▶ Příprava evropských směrnic pro řízení a využívání duševního vlastnictví a jejich využití ve veřejných výzkumných organizacích a v partnerstvích subjektů veřejné a soukromé sféry. Směrnice mají podpořit veřejné výzkumné organizace při vypracování a prosazení - na dobrovolné bázi - stanov, které budou obsahovat zásady vlastnických práv k výsledkům výzkumu, poskytování licencí, dělení příjmů atd. (*Realizace: Komise ve spolupráci se zainteresovanými skupinami - 2004*)

4.3 ZLEPŠENÍ KOMBINACE STÁTNÍCH FINANČNÍCH NÁSTROJŮ A JEJICH ÚČINNOSTI

Zároveň s posílením státní podpory výzkumu a inovací musí být zlepšena i její účinnost, zejména její stimulační účinek na soukromé investice. Nejrůznější státní finanční nástroje je možné využívat jednotlivě nebo v kombinacích podstatně efektivněji: přímá opatření, daňové impulzy, úprava záruk, podpora rizikového kapitálu. Kombinace je potřebná neboť jediným nástrojem nelze optimálně uspokojit potřeby všech průmyslových odvětví. Přímá opatření a daňové impulzy jsou používány jak u velkých podniků, tak i u MSP, zatímco záruky a rizikový kapitál jsou zajímavé především pro MSP.

Státní finanční nástroje musí být navrhovány a používány s respektováním pravidel volné soutěže, zejména § 87 Smlouvy o Unii. V případě daňových opatření pak s plněním závazků, které členské země přijaly s rámcovými daňovými podmínkami EU, především s kodexem zdaňování podniků.

4.3.1 Kombinace finančních nástrojů

Největším úkolem na evropské úrovni je posílení významu nejdůležitějších finančních nástrojů a jejich komplementarity při podpoře výzkumu a inovací: 6. Rámcový program výzkumu (6. RP), strukturální fondy, Eureka a finanční nástroje skupiny Evropské investiční banky (EIB)¹⁹. V úvahu by měla být vzata i možnost využití části příspěvků Evropské banky pro obnovu a rozvoj na podporu investic průmyslu do výzkumu a inovací v kandidátských zemích a v zemích usilujících o přijetí. Členské státy by se rovněž měly pokusit o optimalizaci kombinace nástrojů s respektováním zvláštností svých systémů výzkumu a inovací, s využitím zkušeností jiných evropských zemí a s respektováním vývoje na evropské úrovni.

Nejdůležitější realizovaná opatření pro dosažení cíle 3 %

- ▶ Další rozvoj komplementarity a synergií evropských finančních nástrojů: 6. Rámcový program výzkumu, strukturální fondy, EIB/EIF a Eureka (společné pracovní skupiny);
- ▶ Efektivní realizace 6. Rámcového programu, především s ohledem na podporu špičkových výkonů, integrace zdrojů a spolupráce národních programů (projekt ERA-NET);
- ▶ Střednědobá bilance strukturálních fondů z hlediska možných přínosů, které mohou regiony získat z opatření v oblastech výzkumu a inovací;
- ▶ Zavedení iniciativy skupiny EIB „Inovace 2010“ jako opatření navazujícího na iniciativu „Inovace 2000“ s navýšením prostředků (investiční cíl pro období 2003 až 2006 je 20 miliard euro) a s lepšími nástroji pro investice do výzkumných a inovačních aktivit.

Nová opatření

- ▶ **Prioritní zařazení témat výzkumu a inovací do strukturálních fondů po roce 2006** (Realizace: 3. kohezní zpráva Komise - 2003)
- ▶ **Jednoznačné zaměření financování v rámci programu Eureka na společné projekty.** V rámci toho budou posouzeny různé alternativy, především možná synchronizace národní podpory²⁰ nebo vytvoření společného schématu financování (Realizace: členské státy programu Eureka)

¹⁹ Ke skupině patří Evropská investiční banka (EIB), která má k dispozici nástroj půjček, a Evropský investiční fond (EIF), který spravuje nástroje vlastního kapitálu a záruk.

²⁰ Příspěvky, půjčky nebo záruky.

- **Optimalizace kombinace různých finančních nástrojů** s respektováním potřeb různých průmyslových odvětví a s respektováním specifik vývoje v jednotlivých zemích a na evropské úrovni (*Realizace: členské státy*)
- **Rozvoj spolupráce mezi 6. Rámcovým programem výzkumu a Evropskou bankou pro obnovu a rozvoj (EBWE)** podle vzoru úspěšné spolupráce se skupinou EIB (*Realizace: Komise a EBWE; zahájení v roce 2003*)

4.3.2 Přímá opatření pro výzkum a vývoj

Ve většině zemí je přímé financování - obecně ve formě příspěvků²¹ - upřednostňovanou formou státní podpory výzkumu. Pomocí příspěvků mohou veřejné úřady cíleně podpořit určité technologie nebo vědní oblasti, a tím zvládnout cyklické nebo na určité sektory vázané obtíže. Prostřednictvím podmínek, na které jsou příspěvky vázány, mohou úřady ovlivnit i chování příjemců, a tak např. podpořit vytváření partnerství a transfer technologií.

Vážným problémem je jak podpořit dosažení kritického množství výzkumu v klíčových oblastech. Stále více se totiž projevuje, že národní kapacity jsou nedostatečné k vytvoření výzkumných center špičkové úrovně, k zapojení MSP, které jsou rozhodující pro rozvoj inovačních kapacit v mnoha oblastech ekonomiky a k zabezpečení plného rozsahu využití výsledků veřejného výzkumu²².

Uvažovaná evropská iniciativa pro zadávání zakázek v oblasti výzkumu bezpečnosti, jak navrhla Evropská rada v březnu 2003 v Bruselu v návaznosti na sdělení Komise o zbrojním průmyslu, by rovněž mohla zvýšit efektivnost evropského VaV a mohla by vést k zabezpečení více prostředků na špičkové technologie s dvojitým účelem využití.

Nová opatření

- **Zrušení předpisů a metod národních programů, které jsou překážkou evropské spolupráce a transferu technologií²³ a případné umožnění financovat společný výzkum prostřednictvím jiných států** (*Realizace: členské státy, navrhovaný cíl - 2005*)
- **Intenzivnější zaměření výzkumných programů na vytváření center a sítí špičkových pracovišť**, v jejichž rámci budou propojovány a koordinovány zdroje existující na regionálních, národních a celoevropské úrovni do klastrů (*Realizace: všechny úrovně*)
- **Posílení inovačního působení programů VaV podporou integrace inovačně orientovaných aktivit v průběhu výzkumných projektů** (např. management získávání a rozšiřování poznatků, školení, opatření pro zavedení nových technologií do MSP (*Realizace: všechny úrovně*))
- **Posouzení cílů v účasti MSP na národních programech v porovnání s cílem Společenství dosáhnout v průběhu Rámcového programu - 15 % MSP** (*Realizace: členské státy*)

²¹ Rovněž příspěvky a půjčky vázané na náklady jsou, i když jsou méně časté než normální příspěvky, přímými opatřeními; jejich vyplácení je vázáno na úspěch nebo neúspěch komerčního využití.

²² Viz zpráva skupiny nezávislých expertů pro Komisi „Raising EU R&D intensity: improving the effectiveness of public support mechanisms for private sector research and development: direct measures“, duben 2003.

²³ Např. omezení při využívání výsledků v jiných zemích a při zadávání dílčích zakázek zahraničním organizacím. Národní programy formálně nevyklučují společné projekty s organizacemi jiných zemí. Skutečnost, že chybí výslovné vyjádření, že takové projekty mohou být podpořeny, vede k tomu, že takové projekty jsou pojímány spíše negativně. Důvodem zřejmě jsou zkušenosti s problémy při rozdělování finančních prostředků.

- ▶ Příprava evropské agendy pro špičkový výzkum v oblasti globální bezpečnosti a příprava na eventuální vytvoření evropské struktury pro zadávání výzkumných zakázek v oblasti bezpečnosti, které jsou předmětem společného zájmu, jako reakce na sdělení Komise o zbrojní politice a odpovídající závěry Evropské rady (*Realizace: Komise s členskými státy*)

4.3.3 Daňová opatření pro výzkum

Finanční impulzy slouží ve stále větší míře k podpoře výzkumu v podnicích, protože jednak jsou ku prospěchu podnikům, mezi jinými i MSP, jednak ponechávají podnikům i nadále volnou ruku. K tomu, aby byla zajištěna jejich efektivnost, musí být daňová opatření používána obezřele a musí být koordinována s ostatními opatřeními na podporu výzkumu. Přestože optimální použití závisí na poměrech v jednotlivých zemích, především na státním systému daní, existuje dostatečný prostor pro vzájemné učení. Tak např. z nedávno provedeného posouzení daňových impulzů pro výzkum v podnicích²⁴, že schémata založená na objemech vynaložených prostředků jsou sice nákladnější, poskytují však silnější popudy ke zvýšení výdajů na výzkum než podpory poskytované v malých krocích. Platí to zejména pro období oslabení konjunktury. Nezbytné však je upravit daňové předpisy zavedením převodů event. dodatků nebo vrácení daní pro případy ztrát podniků. Dalším důležitým předpokladem jsou definice aktivit přicházejících v úvahu, ke kterým by měly patřit jak externí (zadávaný) výzkum u třetích subjektů, tak i vnitropodniková opatření.

Nová opatření

- ▶ Podpora koordinovaného použití daňových pobídek pro opatření politiky výzkumu společného zájmu, především pro následující:
  - Podpora zakládání a rozběhové fáze podniků náročných na výzkum
  - Zjednodušení přístupu k finančním prostředkům s využitím nových nebo stávajících nadací pro podporu VaV v EvropěPosoudit možnost zavedení daňových podnětů pro zvýšení atraktivnosti kariéry ve výzkumu.
(*Realizace: Komise s členskými státy v návaznosti na otevřenou metodu koordinace, průběžná zpráva 2004*)
- ▶ Zlepšení daňových opatření pro výzkum na základě:
  - formálního hodnocení, jehož výsledky by měly být zveřejněny
  - vzájemného učení
  - zásad, které budou zaměřeny na kvalitu systému, např. na jednoduchost, nízké správní náklady a stabilitu(*Realizace: členské státy*)
- ▶ Zveřejnění dat o dopadech daňových opatření na rozpočet (*Realizace: členské státy*)

²⁴ Viz zpráva skupiny nezávislých expertů pro Komisi „Raising EU R&D intensity: improving the effectiveness of the mix of public support mechanisms for private sector research and development“, duben 2003.

4.3.4 Podpora mechanismů záruk pro výzkum a inovace v MSP

Mechanismy záruk mají rozdělovat riziko na různé zainteresované skupiny. Jsou tvořeny buď přímou účastí ve fondech rizikového kapitálu nebo půjčkami. Jsou vynikající pro finanční podporu MSP a mají silný motivační účinek na financování prostřednictvím soukromého sektoru. Záruky na podílové financování jsou většinou poskytovány při založení nebo rozběhu technologicky orientovaných podniků. Úvěry jsou vhodnější pro financování výzkumných a inovačních projektů ve stávajících MSP s omezeným profilem rizika.

Dobře je upravena veřejná podpora záruk na evropské úrovni, kterou poskytuje Evropský investiční fond (EIF). Od roku 1998 byla poskytnuta podpora cca 120 000 MSP. Obecně se tato podpora uskutečňuje rozdělením nákladů na ručitele (spoluručitele). Ale i přes známou nedostupnost trhů, pokud jde o financování výzkumu a inovací se zdá, že ve většině členských států není stejně jako dříve potenciál záručních instrumentů doposud vyčerpán. V úvahu by proto mělo být vzato a podpořeno lepší využití těchto nástrojů, a v tom i nástrojů inovovaných. Jde např. o zapojení ručitelů do komplexního balíku služeb a pojištění úvěrových sdružení²⁵.

Nová opatření

- ▶ Lepší využití mechanismů záruk na základě zkušeností některých zemí s cílem zlepšit přístup k úvěrovému a účastenskému financování MSP (*Realizace: všechny úrovně*)
- ▶ Posouzení možností posílení a rozšíření budoucích záručních systémů, které spravuje EIF ze svých vlastních prostředků nebo v rámci zakázky Společenství. Cílem je **podpořit rozvoj národních a regionálních programů, a tím usnadnit v oblastech výzkumu a inovací v MSP přístup k úvěrům a zejména k účastenskému financování** (*Realizace: skupina EIB a Komise*)

4.3.5 Podpora rizikového kapitálu pro MSP provádějících vysoce náročný výzkum

Více než ostatní podniky jsou MSP provádějící vysoce náročný výzkum odkázány na rizikový kapitál, který potřebují pro založení a pro počáteční fázi rozvoje. Důvodem je, že jejich možnosti vlastního financování jsou ve srovnání s potřebou investic na výzkum značně omezené. Rovněž přístup MSP k úvěrům je vzhledem k rizikům, která u výzkumu vždy existují, rovněž omezený. Při dramatickém poklesu dostupnosti rizikového kapitálu, který se projevuje od roku 2000, mají to nové MSP s vysokou náročností na výzkum obzvláště těžké, chtějí-li vůbec přežít, natož pak expandovat. V současné době je velmi obtížné získat finanční prostředky na založení a počáteční fázi rozvoje firmy. Konjunkturální faktory vedly k nedostatku financí i pro další fáze rozvoje podniků. Existuje proto naléhavá potřeba časově omezené veřejné podpory trhů rizikového kapitálu, takové, aby byly k dispozici finanční prostředky pro start a počáteční fáze rozvoje. Státní opatření by měla sloužit i k rozšiřování znalostí o možnostech využití rizikového kapitálu.

Nejdůležitější realizovaná opatření pro dosažení cíle 3 %

- ▶ Vytváření sítí poskytovatelů rizikového kapitálu a „Business Angels“ a podpora trans-evropských koordinovaných aktivit pro dostupnost rizikového kapitálu.

²⁵ Viz zpráva skupiny nezávislých expertů pro Komisi „Raising EU R&D intensity: improving the effectiveness of the mix of public support mechanisms for private sector research and development“, duben 2003.

Nová opatření

- ▶ **Snazší získávání rizikového kapitálu prostřednictvím EIF s cílem vyrovnat nedostupnost kapitálu na trhu a jeho určitou zdrženlivost** (kapitál pro start a počáteční fázi, inkubátory, fondy zřizované společně s univerzitami a v současné době i k překonání určité zdrženlivosti kapitálu vůči novým podnikům). **Rozšíření poradenských služeb rizikového kapitálu i pro veřejné výzkumné organizace s cílem podpořit je při získávání dalších finančních prostředků** (*Realizace: EIF a Komise*)
- ▶ **Posílení znalostí MSP provádějících náročný výzkum o účelném využití rizikového kapitálu**, především opatřeními na regionální úrovni v souladu s příručkami Komise o financování s využitím rizikového kapitálu (*Realizace: na všech úrovních*)

5. NOVÉ ZAMĚŘENÍ VEŘEJNÝCH VÝDAJŮ NA VÝZKUM A INOVACE

Zlepšení kvality státní podpory výzkumu přispěje k pozoruhodnému zvýšení soukromých investic. To však nestačí. Musí být zvýšena i kvantita veřejných investic do výzkumu. V následujících odstavcích je posouzen tento aspekt ve světle paktu stability a růstu, zásad hospodářské politiky, předpisů pro státní příspěvky, zadávání veřejných zakázek a finančních perspektiv Evropské unie.

5.1 PAKT STABILITY A RŮSTU A ZÁSADY HOSPODÁŘSKÉ POLITIKY

Nedávno předložené návrhy Komise na posílení koordinace rozpočtových politik²⁶ potvrdily, že kvalita veřejných financí je vzhledem k jejich příspěvku pro rozvoj podstatnou částí kontroly rozpočtů v průběhu paktu stability a rozvoje. Komise v této souvislosti často poukazuje na nutnost soustředit vynakládání veřejných prostředků na produktivní investice, především do oblasti výzkumu a inovací, protože tyto investice budou rozhodující pro vyšší růst v budoucnosti. Ve smyslu makroekonomické stability a dlouhodobé udržitelnosti veřejných financí musí se vše uskutečňovat v rámci paktu stability a růstu. Lisabonská strategie stanovila, že vyšší státní podpora výzkumu a inovací patří ke kategoriím výdajů, které podle Komise v zemích, které jinak vykazují pozitivní nebo přibližně vyrovnaný rozpočet, by mohly vést k menšímu a přechodnému deficitu. V současném ekonomickém oslabení je proto o to důležitější zajistit, aby rozpočtové politiky podpořily investice, které v budoucnosti povedou k intenzivnějšímu a udržitelnému rozvoji.

V souladu s tímto postupem doporučuje návrh Komise k zásadám hospodářské politiky na období 2003–2006 změnu orientace veřejných rozpočtů na produktivní investice, především do oblastí výzkumu a inovací. Tato prioritní témata byla zpracována v řadě speciálních doporučení členským státům²⁷.

²⁶ COM (2002) 668 z 27. 11. 2002.

²⁷ Viz především doporučení 13 a 14 návrhu Komise k zásadám hospodářské politiky, COM (2003) 170 z 8. 4. 2003.

Nejdůležitější realizovaná opatření pro dosažení cíle 3 %

- ▶ Realizace paktu stability a rozvoje, zejména přesnějším hodnocením kvality veřejných výdajů dle požadavků Evropské rady. Přesnější hodnocení bylo navrženo ve sdělení Komise z listopadu 2002 o posílení koordinace rozpočtových politik;
- ▶ Přijetí zásad hospodářské politiky 2003–2006 Radou a následná opatření v návaznosti na příslušné doporučení Komise, především ve věci kvality veřejných výdajů a jejich zaměření na poznání, a to zejména v oblastech výzkumu a inovací.

Nová opatření

- ▶ **Podpora a kontrola nového zaměření veřejných výdajů na znalosti, zejména na výzkum a inovace** (Realizace: všechny úrovně)

5.2 ROVNOVÁHA MEZI VEŘEJNÝM FINANCOVÁNÍM NA NÁRODNÍCH ÚROVNÍCH A ÚROVNÍ SPOLEČENSTVÍ

Prostředky, s kterými počítá rozpočet Evropské unie na podporu výzkumu a vývoje, by měly být posouzeny ve vazbě na národní snahy. Z hlediska dlouhodobého společného cíle, vydávat na výzkum 3 % HDP, by měla být posouzena role veřejných výdajů na úrovni EU i na úrovních národních tak rychle, jak je to jen možné, a to společně s členskými a kandidátskými zeměmi.

Nová opatření

- ▶ **Hodnocení a diskuse s členskými a kandidátskými státy o rozpočtových prostředcích, které jsou potřebné k dosažení cíle 3 % a o rozdělení úkolů a prací mezi členské státy a Společenství do roku 2010** (Realizace: Komise s členskými a kandidátskými státy v souvislosti s otevřenou koordinační metodou)

5.3 PRAVIDLA STÁTNÍ PODPORY

Mnohé formy státní podpory nezpůsobují narušení volné soutěže, nejsou proto státními výpomocemi. Tyto druhy podpory by měly být přednostně posíleny. Vysoký podíl veřejné podpory soukromého výzkumu však spadá stejně jako dříve do kategorie státních příspěvků. Rámcová úprava Společenství pro státní příspěvky na VaV má v záměru obnovit rovnováhu mezi nutnostmi na jedné straně omezit na minimum narušování volné soutěže a na straně druhé posílit konkurenceschopnost evropského průmyslu. Veřejnou podporu lze ospravedlnit tím, že trh nedává žádné impulsy pro optimální soukromé investice do výzkumu. V roce 2002 byla prodloužena rámcová úprava do roku 2005, protože maximálně přípustné podíly státní podpory nebyly shledány jako ohrožující dosažení cíle 3 %. Protože nová aktuální úprava rámcových podmínek bude platit téměř deset let, je nutné přepracovat stávající základní definice a koncepce tak, aby byly v souladu s příštím rozvojem VaV.

Předpisy o hromadném připuštění státních příspěvků zbavují určité formy těchto příspěvků povinnosti ohlašování, a tím umožňují rychlejší podporu průmyslu. Komise uvažuje stávající hromadná povolení státních příspěvků rozšířit i na MSP. Platnost bude rozšířena nejen na individuální příspěvky na VaV, ale i na podpůrné programy VaV. Od realizace záměru se očekává významný pokles počtu ohlašování příspěvků. Možnost dalšího osvobození od

ohlašovací povinnosti bude zvážena v souvislosti s prověřováním rámce Společenství pro státní příspěvky na výzkum a vývoj.

Nejdůležitější realizovaná opatření pro dosažení cíle 3 %

- ▶ Rychlé schválení přepracovaného osvobození MSP od ohlašovací povinnosti. K tomuto osvobození by měly patřit i státní příspěvky na VaV;
- ▶ Průzkum a vypracování zpráv o novém zaměření státních příspěvků na horizontální cíle, mezi jinými i na výzkum.

Nová opatření

- ▶ **Vysvětlení a zdůvodnění forem státních podpor výzkumu, které nenarušují volnou soutěž, a tím nejsou státní výpomocí** (*Realizace: Komise*)
  - ▶ **Příprava a přepracování rámcové regulace Společenství pro státní příspěvky na VaV**, především důkladné ověření následujících bodů:
    - o stanovení hranice mezi výzkumnými činnostmi, které mohou být podpořeny státem a čistě komerčními inovačními aktivitami a rozlišení mezi podporovatelnými projekty VaV podle jejich blízkosti trhu,
    - o změny úloh veřejných výzkumných organizací s cílem intenzivnější spolupráce s průmyslem,
    - o různé modely státní podpory VaV u nejdůležitějších obchodních partnerů EU a jejich dopady na podmínky konkurence pro evropské podniky, které působí na globálních trzích.
- V rámci přepracování rámce Společenství bude zvážena možnost skupinového osvobození od ohlašovací povinnosti.
- ▶ **Nové zaměření státních příspěvků na VaV** jako součást zaměření státních příspěvků na horizontální cíle (*Realizace: na všech úrovních*)

5.4 ZADÁVÁNÍ VEŘEJNÝCH ZAKÁZEK

Veřejné zakázky reprezentují 16 % evropského HDP a v četných oblastech určují poptávku. Jsou rozhodujícím a významným faktorem poptávky v různých oblastech, jakými jsou zdravotnictví, vzdělání, doprava, ochrana životního prostředí a obrana, kde veřejný sektor může vystupovat jako hlavní zákazník²⁸. Regulace a postupy při zadávání veřejných zakázek by měly být zaměřeny na to, aby při výběru dodavatele mohla být vybrána nabídka s nejlepším poměrem cena-výkon. To zároveň znamená, že technologie výrobku nebo služby přesně odpovídá požadavkům zadavatele a že popřípadě mohou být dodány i inovované produkty a služby. Některé možnosti jsou již k dispozici. V průběhu přijímání balíčku právních předpisů pro zadávání veřejných zakázek byly tyto možnosti předloženy a budou dále rozvíjeny, např. při zvýšení požadavků na parametry a při stanovení technických specifikací, dále v „dialogu“ mezi zadavateli a uchazeči, který vedl k zavedení soutěže u komplexních zakázek, na

²⁸ V rámci veřejného pořizování majetku vystupuje vláda USA především v oblasti obrany jako pilotní zákazník u inovačních technologií (zejména informačních a komunikačních technologií). Tím se zmenšuje riziko pro ostatní zákazníky. V Evropě je navigační systém Galileo dobrým příkladem velké evropské iniciativy, kde zadání veřejné zakázky hraje hlavní úlohu v rozvoji klíčových technologií. Zakázka je realizována veřejno-soukromým partnerstvím pro rozvoj a komercializaci infrastruktury.

jejímž základě se stanoví jedno nebo několik možných technických řešení. Další možnosti se otevírají se zavedením elektronického zadávání veřejných zakázek a z něj vyplývajícího systému dynamického vyřizování zakázek.

Důležitým cílem je seznámit zadavatele veřejných zakázek s možnostmi, které jim poskytuje zákonný rámec a zprostředkovat jim příslušné informace. Jedině tak mohou být korektně a plně využity nové možnosti. Vše by se v podstatě mohlo soustředit na pořizování inovovaných produktů a služeb a tím přispět k další stimulaci výzkumu a inovací.

Nejdůležitější realizovaná opatření pro dosažení cíle 3 %

- Rychlé přijetí balíčku „zadávání veřejných zakázek“ parlamentem a Radou;
- Pokračování iniciativ pro elektronické zadávání veřejných zakázek;
- Opatření pro vytváření znalostí o nových postupech zadávání veřejných zakázek, jak bylo navrženo v nedávném sdělení Komise o inovační politice;
- Příprava eventuálního vytvoření evropského mezistátního orgánu pro další rozvoj možností obrany a příslušného systému veřejných zakázek.

Nová opatření

- **Podpora přípravy a předávání informací**, např. o nejlepších disponibilních technologiích pro rozhodující kategorie výrobků. Tyto informace umožní zadavatelům poptávat technologie, které nejlépe odpovídají jejich požadavkům, především v oblastech zdravotnictví, životního prostředí, dopravy a vzdělání, v kterých je veřejná správa často prvním zákazníkem (*Realizace: všechny úrovně*)

6. ZLEPŠENÍ SYSTÉMOVÝCH PODMÍNEK PRO SOUKROMÉ INVESTICE DO VÝZKUMU

Zatímco intenzifikace a zlepšování státní podpory jsou potřebné k dynamickému rozvoji investic do výzkumu a inovací v Evropě, musí být zároveň mnohem zajímavěji uspořádány rámcové podmínky. Jedině tak může být Evropa atraktivnější pro soukromé investice do výzkumu a inovací. V mnohých oblastech, např. v oblasti duševního vlastnictví, regulaci trhu, pravidel soutěže, finančních tržích, daňových podmínkách a v přípravě zpráv o výsledcích výzkumu, musí být ještě potvrzeny poslední změny a musí být přijata nová opatření.

6.1 DUŠEVNÍ VLASTNICTVÍ

Ochrana duševního vlastnictví je důležitým faktorem konkurenceschopnosti většiny soukromých i veřejných výzkumných organizací a jejich atraktivnosti pro investory. Vyžaduje to především vyvážený systém správy duševního vlastnictví. Systém musí poskytovat vhodné impulsy pro inovace a investice do výzkumu. Zároveň však musí zajistit, aby nebylo bráněno rozšiřování a dalšímu rozvoji výsledků výzkumu. V posledních letech byl jak na mezinárodní, tak i na národní úrovni zaznamenán zřetelný pokrok, např. přijetí jednotného vzorového zákona na ochranu autorských práv ve Společenství, který nabude účinnosti v roce 2003, a zcela nedávno dosažený politický konsenzus o vytvoření patentu Společenství. Evropské systémy na ochranu duševního vlastnictví však mohou být ještě dále zlepšeny tak, aby mohly rychle reagovat na vývoj jak ve výzkumu, tak i ve speciálních oblastech technologií. Jsou

potřebná i další opatření, která zajistí optimální využití těchto systémů na ochranu duševního vlastnictví především v akademických institucích a v menších podnicích Evropy.

Nejdůležitější realizovaná opatření pro dosažení cíle 3 %

- ▶ Zavedení patentu Společenství;
- ▶ Projednání návrhu směrnice o opatřeních a postupech na ochranu autorských práv;
- ▶ Projednání návrhu směrnice o patentovatelnosti vynálezů vytvořených počítačem, přičemž nesmí být ohrožena ani volná soutěž ani zdrojově otevřený vývoj;
- ▶ Rychlé prosazení směrnice 98/44/ES pro právní ochranu biotechnologických vynálezů a směrnice 2001/29/ES o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a příbuzných ochranných práv v informační společnosti;
- ▶ Podpora společné evropské koncepce období bez poplatků v průběhu mezinárodní harmonizace;
- ▶ Použití stávajících nástrojů Rámcového programu výzkumu k podpoře časově omezených výměn expertů pro transfer technologií mezi výzkumnými organizacemi.

Nová opatření

- ▶ Podpora **celo unijně koordinovaného objasňování a školení o autorských právech**, která budou zaměřena především na evropské společenství výzkumných pracovníků (*Realizace: Komise a ostatní příslušné instituce*)
- ▶ **Vyjasnění specifických aspektů duševního vlastnictví relevantních pro výzkum**, kromě jiných i výjimečných úprav u experimentů, práv dřívějších uživatelů, zákonných úprav pro technologické know-how a ustanovení o spoluvlastnictví práv duševního vlastnictví, a na základě těchto vyjasnění i zavedení potřebných opatření (*Realizace: Komise se zainteresovanými skupinami, dílčí zpráva 2004*)
- ▶ Zabezpečení, aby absolventi před ukončením vysoké školy - především v oblastech vědy, techniky a ekonomie - získali **základní informace/vzdělání o duševním vlastnictví a transferu technologií** (*Realizace: členské státy a sektor vysokých škol*)

6.2 PRÁVNÍ PŘEDPISY A NORMY PRO VÝROBKY

Dopady stávajících a nových regulačních opatření pro trh v oblasti výzkumu a vývoje by měly být posouzeny a popřípadě optimalizovány. Přitom by měly být respektovány iniciativy lepšího prosazování práva a především nový postup Komise při hodnocení důsledků. Důležitým cílem, relevantním pro výzkum a inovace, jsou technologicky neutrální úpravy. Dobrým příkladem je tzv. „nová koncepce“, která se omezuje jen na požadavky, které jsou zásadní pro ochranu veřejného zájmu. Technickou realizaci těchto požadavků přenechává „nová koncepce“ evropským organizacím pro normy (CEN, CENELEC, ETSI), které je připravují v konsenzuálních procesech. Tato koncepce je pro výzkum a inovace mimořádně užitečná, neboť zabezpečuje technologickou neutralitu a potřebnou rovnováhu pružnosti a právní jistoty. Zároveň to znamená, že by se úsilí mělo soustředit na kontinuální, efektivní, otevřený a transparentní proces tvorby norem. Proces by měl být, stejně jako celá regulace, technicky neutrální a měl by být založen na ukazatelích výkonnosti. Jednotlivé aspekty evropské politiky tvorby norem mají být posouzeny v rámci přípravy plánovaného sdělení Komise. Oba následující aspekty mají mimořádnou relevanci pro výzkum a inovace: za prvé musí být

zajištěny zdroje pro výzkum, který je nezbytný pro vypracování četných evropských norem; za druhé normy musí být dostatečně známy, aby evropské podniky, především MSP, byly schopny jim v rámci svých výzkumných a inovačních projektů vyhovět.

Nejdůležitější realizovaná opatření pro dosažení cíle 3 %

- ▶ Plánované sdělení Komise o normování;
- ▶ Použití všeobecných směrnic pro spolupráci evropských grémií pro normy a Evropské komise²⁹;
- ▶ Využití 6. Rámcového programu pro financování výzkumných prací v průběhu tvorby norem, zejména v souvislosti s integrovanými projekty a sítěmi špičkových pracovišť.

Nová opatření

- ▶ **Zjištění, v kterých technologických oblastech brání platné právní předpisy nebo mezery v zákonech vývoji a použití nových technologií;** popřípadě koncipování pomocných opatření; mělo by být realizováno především v rámci evropských technologických platforem (*Realizace: Komise se zainteresovanými skupinami*)
- ▶ **Posílení vztahů mezi 6. Rámcovým programem a evropskými organizacemi pro normy** (CEN, CENELEC a ETSI) pro výběr výzkumných témat, která jsou potřebná k vypracování evropských norem, a pro jejich podporu (*Realizace: Komise a evropské organizace pro normy*)

6.3 PRAVIDLA VOLNÉ SOUTĚŽE

Dodatečně k úpravě rámcových pravidel Společenství pro státní příspěvky na VaV budou posouzena i evropská pravidla volné soutěže. Cílem je, aby při usměrňování tržní dynamiky a podmínek volné soutěže byly respektovány aspekty výzkumu a inovací. Nedávno provedené posouzení zákona EU o kartelech zdůraznilo význam ekonomického hodnocení. V této souvislosti by měla i nastávající úprava předpisu o vytváření seskupení a směrnice o smlouvách na transfer technologií vést k právnímu procesu, jehož jádrem bude ekonomické hodnocení. Rovněž při rozhodování o fúzích bude nutné výrazně více respektovat dopady na výzkumnou a inovační činnost, a to dle ustanovení předpisu, že je nutné přispět „k rozvoji technického pokroku“³⁰.

Nejdůležitější realizovaná opatření pro dosažení cíle 3 %

- ▶ Plánovaná úprava předpisu o vytváření seskupení a směrnice o smlouvách na transfer technologií (externí porady jsou plánovány na podzim 2003).

Nová opatření

- ▶ **Vypracování směrnice, jak by mohly přírůstky efektivity na základě technologického pokroku ovlivnit rozhodování o fúzích** (*Realizace: Komise*)

²⁹ Jsou zveřejněny v Úředním listu.

³⁰ Článek 2 odstavec 1 písmeno b.

6.4 FINANČNÍ TRHY

Efektivní, podporu poskytující a integrované finanční trhy jsou rozhodujícím faktorem pro investice do výzkumu, především v MSP v různých etapách jejich vývoje. K nejdůležitějším trhům patří trhy rizikového kapitálu při zakládání a první fázi rozvoje, sekundární trhy pro financování prvních veřejných nabídek, úpis akcií a navazující fáze expanze a úvěrové trhy. Mimořádně důležitým bodem pro výzkum a inovace jsou komplexní realizace akčního plánu finančních služeb a především to, jak budou pro technologické podniky, mezi jinými pro MSP, výhodná opatření jako integrace kapitálových trhů v Evropě a rozvoj mechanismů posuzování.

Důležitá je rovněž rychlá příprava akčního plánu rizikového kapitálu a akce na něj navazující. V této souvislosti by měly být respektovány především daňový a právní rámec pro rizikový kapitál. Důvodem je, že investoři, a zde opět i instituce, velmi citlivě reagují na náklady a komplexní podmínky a jejich investice jdou do jiných oblastí, pokud jim nejsou nabídnuty podstatně lepší podmínky. Zvláštní pozornost by měla být věnována např. problematice dvojího zdanění nebo možných nevýhodných dopadů nadměrné opatrnosti, kterou se cítí být zavázány banky a ostatní finanční instituce.

Nejdůležitější realizovaná opatření pro dosažení cíle 3 %

- ▶ Komplexní realizace akčního plánu finančních služeb;
- ▶ Rychlá příprava akčního plánu rizikového kapitálu a případné rozpracování navazujících aktivit.

Nová opatření

- ▶ **Změna daňových podmínek pro rizikový kapitál, pokud je nutná, s cílem zabránit dvojímu zdanění investorů a fondů³¹** (*Realizace: členské státy*) Přitom je nutné respektovat i zisky a možnost vytvoření **harmonizované, evropské právní struktury fondů**, která v celé Unii zajistí daňovou transparentnost operací s rizikovým kapitálem (*Realizace: Komise se zainteresovanými skupinami*)
- ▶ Vzhledem k projevujícímu se celosvětovému dramatickému poklesu investic rizikového kapitálu a mimořádně důležité úloze evropských bank při využití rizikového kapitálu musí být **zabezpečeno, aby zákonodárství Společenství o kapitálové přiměřenosti, které je založeno na nových dohodách z Basileje o vlastním kapitálu „Basel II“, přiměřeným způsobem začlenilo potřeby poskytovatelů rizikového kapitálu** (*Realizace: Komise, legislativní návrh 2004*)
- ▶ Ověření možností **podpory systémů pro posuzování**, v jejichž rámci by bylo prováděno i posuzování rizik nových technologií (Posuzování technologií)³². Cílem je, aby potenciální vkladatelé (investoři) byli schopni posoudit konkrétní rizika a výnosy **investic do technologicky orientovaných MSP** (*Realizace: všechny úrovně, včetně Komise a zainteresovaných skupin; průběžná zpráva 2005*)

³¹ Dvojí zdanění (investorů a kapitálu) redukuje rentabilitu investic do fondů rizikového kapitálu v porovnání s přímými investicemi do podniků a snižuje tím atraktivnost těchto fondů. Tyto skutečnosti silně omezují investice domácích i zahraničních investorů.

³² Dřívější roční uzávěrky neposkytují spolehlivý závěr o budoucí výkonnosti technologicky orientovaných podniků, protože s novými výrobky se často otevírají i nové trhy. Posuzování technologií je zaměřeno na budoucnost, pomáhá ocenit hodnotu výrobků nebo služeb založených na technologiích.

6.5 DAŇOVÉ PROSTŘEDÍ

Lze očekávat, že uskutečňovaná opatření Komise ve smyslu podpory legitimního a efektivního evropského daňového prostředí budou mít velmi pozitivní účinky na atraktivnost EU pro investice do výzkumu a inovací. Komise při odstraňování daňových překážek přeshraničních aktivit na vnitřním trhu sleduje dvě strategie: krátkodobou - schválení specifických zákonů, které jsou zaměřeny na odstranění jednotlivých překážek a dlouhodobou - vypracování systémového a komplexního řešení celé problematiky ve formě konsolidované daňové přiměřené základny pro přeshraniční podnikatelské aktivity v rámci EU. Zvláštní význam pro investice do výzkumu a inovací mají:

Nejdůležitější realizovaná opatření pro dosažení cíle 3 %

- Stávající iniciativy Komise v oblasti daní k přeshraničnímu vyrovnání výpadků příjmů (plánováno na rok 2004), které budou působit pozitivně na výzkumnou činnost. Cílem je dosáhnout vyšších investic v multinacionálních podnicích, kde jsou tyto činnosti vedeny již z definice v účetnictví jako ztrátové položky;
- Práce společného fora EU pro přepočtení cen s cílem zlepšit především daňové vypořádání transakcí mezi různými pobočkami multinacionálních podniků (např. transfer nehmotných vkladů);
- Rychlé přijetí návrhu směrnice pro společnou úpravu daní pro platby z úroků a licenčních poplatků mezi propojenými podniky různých členských států; tím budou odstraněny srážky z daní na licenční poplatky z patentů EU;
- Pokrok při vytváření konsolidovaného přiměřeného daňového základu EU pro podniky, který bude založen na plánovaném sdělení Komise, které bude publikováno koncem roku 2003.

6.6 STRATEGIE VÝZKUMU, MANAGEMENT A FINANČNÍ ZPRÁVY V PODNICÍCH

Je nutné vykonat ještě mnoho osvětové práce v podnicích, především v MSP, o výhodách a možnostech integrovat výzkum a inovace do jejich podnikatelských strategií a jejich managementu. Toto vědomí může být posíleno vzdělávacím systémem i novými metodami vypracování zpráv o financování. Ve studijních plánech fakult podnikové ekonomiky by měla být větší pozornost věnována integrované koncepci managementu VaV v rámci celkové strategie podniků. Větší transparentnost zpráv o financování v částech o investicích do výzkumu a jiných formách duševního kapitálu zcela určitě povede k lepšímu porozumění tvorbě hodnot v podnicích a vytvoří lepší základnu pro rozhodování vedení podniků a pro investory. Pokud jde o účetnictví prováděné externími firmami, mělo by být více pozornosti věnováno zavedení směrnic, která jsou v částech o podávání zpráv o VaV a ostatních formách intelektuálního kapitálu v souladu s novou mezinárodní bilanční směrnicí. Tyto nové formy vypracování zpráv poskytují i data, které statistickým úřadům umožňují poskytovat lepší informace o výši investic do intelektuálního kapitálu.

Nejdůležitější realizovaná opatření pro dosažení cíle 3 %

- ▶ Opatření v průběhu Rámcového programu výzkumu na podporu širokého využívání směrnic pro hodnocení podnikového výzkumu a ostatních forem duševního kapitálu;
- ▶ Příprava a pravidelné zveřejňování statistik o investicích podniků do duševního kapitálu.

Nová opatření

- ▶ Zavedení **kontroly průmyslového výzkumu, včetně hodnotícího grémia** pro zjišťování trendů a zjednodušení srovnávání investic do výzkumu a managementu výzkumu v podnicích na základě existujících zkušeností členských zemí (*Realizace: s podporou Komise, první zpráva počátek roku 2005*)
- ▶ Podpora **hodnocení a přípravy zpráv o výzkumu a ostatních formách duševního kapitálu v podnicích** jak na interní, tak i na externí úrovni s využitím mezinárodních směrnic (*Realizace: podnikatelský sektor*)
- ▶ Podpora rozvoje nejmodernějších modulů managementu VaV a jejich zařazení do studijních programů vědeckých, technických a podnikově ekonomických fakult (*Realizace: Komise s vysokými školami a průmyslem*)

7. ZÁVĚRY

Předkládaný akční plán představuje začátek procesu, který může zvýšit atraktivnost Evropy pro investice do výzkumu. Tím i umožní Unii dosažení cíle, vynakládat v roce 2010 3 % HDP na výzkum. To však předpokládá rozhodná a koherentní opatření členských států, kandidátských států a států ucházejících se o přijetí, i všech zainteresovaných skupin. Komise bude ze své strany bez průtahů podnikat potřebné kroky, aby bylo dosaženo pokroku v uvedeném směru. Zároveň chce Komise povzbudit všechny, kteří jsou připraveni zlepšit podmínky tak, aby v Evropě byl prováděn lepší výzkum. Komise bude každoročně vždy před jarním zasedáním Rady předkládat zprávu, aby Evropská rada mohla sledovat dosažený pokrok a stanovovat další priority nebo strategie, popřípadě tyto strategie měnit dle dosaženého pokroku.

Doposud vydané publikace:

I. řada věnovaná 5. RP:

- č. 1.- Rámcové programy EU v oblasti výzkumu a vývoje - základní informace, 10/2000, ISBN 80-86122-69-7
- č. 2.- Příručka pro hodnocení návrhů projektů, 10/2000, ISBN 80-86122-68-9
- č. 3.- Vzorová smlouva pro výzkumné projekty EU, 10/2000, ISBN 80-86122-70-0
- č. 4.- Vzorová konsorciální smlouva, 7/2001, ISBN 80-86122-83-2
- č. 5.- Výzkum nanotechnologií a nanomateriálů v Evropě a USA, autor T. Prnka, 7/2001, ISBN 80-86122-86-7

II. řada věnovaná 6. RP:

- č. 1.- Šestý rámcový program evropského výzkumu - základní informace, 11/2001, ISBN 80-86122-95-6
- č. 2.- Pravidla účasti podniků, výzkumných center a vysokých škol v 6. Rámcovém programu Evropského společenství a pravidla pro rozšiřování výsledků tohoto programu, 11/2001, ISBN 80-86122-96-4
- č. 3.- Pravidla účasti podniků, výzkumných center a vysokých škol na realizaci 6. Rámcového programu Evropského společenství a pravidla pro rozšiřování výsledků, 5/2003, ISBN 80-7329-040-5
- č. 4.- Vzor hlavní smlouvy pro projekty 6. Rámcového programu evropského výzkumu; Příklad konsorciální smlouvy, 7/2003, ISBN 80-7329-045-6

III. řada „Inovace v Evropské unii“:

- č. 1.- Evropská unie a inovace, autoři T. Prnka, F. Hronek a K. Šperlink, 9/2002, ISBN 80-7329-010-3
  - č. 2.- Inovační politika v Evropě v letech 2000 a 2001, 10/2002, ISBN 80-7329-018-9
  - č. 3.- Evropský inovační zpravodaj 2002, 3/2003, ISBN 80-7329-031-6
  - č. 4.- Evropská unie a inovace, autoři T. Prnka, F. Hronek a K. Šperlink, 6/2003, druhé, aktualizované vydání, ISBN 80-7329-042-1
  - č. 5.- Podnikání v Evropě - Zelená kniha, 6/2003, ISBN 80-7329-043-X
-

Šestý rámcový program evropského výzkumu a technického rozvoje (5)

INVESTICE DO VÝZKUMU: AKČNÍ PLÁN PRO EVROPU

Odborná redakce: Tasilo Prnka
Vydal: Repronis Ostrava, 2003
Počet stran: 28
Sazba a tisk: Repronis Ostrava
Vydání: první

ISBN 80-7329-044-8